

بسمه تعالی

به نظام نامه تربیتی مرکز

بسمه تعالی

حوزه‌های علوم دینی، از دیرباز تاکنون، در کنار تولید دانش‌های دینی، به عنوان اماکن خودسازی و تزکیه، مطرح بوده‌اند و شأن مهم آنها نیز بیش از تولید دانش‌های دینی، همین تولید الگوهای وارسته و متعالی، برای جوامع اسلامی بوده است.

اما با توجه به پیچیدگی‌هایی که از رهگذر تمدن جدید برای جوامع بشری، از جمله جوامع اسلامی پدید آمده است، حفظ چنین جایگاهی برای حوزه‌ها و مدارس دینی، در گرو رویکردی جامع و ناظر به نیازها و تنگناهای انسان معاصر می باشد. از این رو مرکز جهانی علوم اسلامی که از یک سو ریشه در سنت‌های تربیتی/آموزشی حوزه‌های دینی دارد و از سوی دیگر در سطحی بین‌المللی، با طیف وسیعی از طلاب و دانش پژوهان جوان مواجه است، رویکرد نظام مند به امر تربیت را، به عنوان یک ضرورت اساسی تلقی می کند.

در این مسیر تدوین نظام نامه تربیتی که در نوشته حاضر به طور اجمال به معرفی آن پرداخته شده است، به مثابه اولین گام تحقق این رویکرد، به شمار می رود.

دشواری تدوین نظامنامه‌ای تربیتی که سابقه قبلی نداشته و در گذشته عملاً تجربه نشده است، بر کسی پوشیده نیست، با این وجود به فضل الهی، مسیر پرفراز و نشیب تهیه و تدوین «نظامنامه تربیتی مرکز» با راهنمایی‌ها و حمایت‌های بی دریغ ریاست محترم مرکز، تلاش‌های بی‌وقفه دفتر مطالعات تربیتی، همکاری‌های کارشناسان مربوطه و اعضای محترم شورای فرهنگی، تربیتی، پیموده شد و به انجام نسبی خود رسید.

در ذیل کوشش بر آن است تا با گشودن دریچه‌ای هرچند کوچک به این نظامنامه تربیتی، زمینه‌های آشنایی عموم طلاب و فضیلتی عزیز، اساتید محترم و همکاران گرامی را با آن فراهم آوریم.

• چستی نظامنامه تربیتی مرکز:

این نظامنامه، مجموعه‌ای است از عناصر و اجزاء به هم پیوسته و نظام‌مند تربیتی شامل مبانی، اهداف، اصول، روش‌ها، سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و راهکارهای تربیتی که به منظور ایده آل‌سازی و متعالی نمودن وضع معنوی و تربیتی طلاب و خانواده‌هایشان به عنوان مبلغان بین‌المللی جهان اسلام، تدوین یافته است.

• ساختار:

نظامنامه تربیتی مرکز، در یک نگاه کلی دارای سه بخش اساسی و محوری ذیل می‌باشد:

بخش اول: کلیات (مباحث مقدماتی نظامنامه):

این بخش شامل کلیه مباحثی می باشد که برای تهیه و تدوین نظامنامه می‌بایست مورد توجه قرار گیرد، مباحثی از قبیل: «بیان مسأله و گستره آن، ویژگی‌های نظامنامه مطلوب، ضرورت و اهداف تدوین نظامنامه، فرضیه‌های مبانی برای تدوین نظامنامه، سؤالات اصلی، محدودیت‌ها و موانع این تدوین و مراحل تدوین نظامنامه.»

بخش دوم: مباحث نظری نظامنامه:

در این بخش به کلیه مباحث نظری و مبانی نظامنامه پرداخته شده است، مباحثی از قبیل: «توضیح و تعریف کلیه عناصر اصلی نظامنامه، بررسی مبانی جهان‌شناختی، انسان‌شناختی، معرفت

بخش دوم مباحث نظری نظام‌نامه

۴ مبانی

شناخت انسان در نظام تربیتی، بحث مبانی است زیرا موضوع تربیت، انسان است و بدون دریافتی درست از انسان و استعداد‌های شگفت‌انگیز و مراتب وجودی‌اش نمی‌توان به نظام تربیتی جامعی دست یافت. طبیعی است که این شناخت بدون توجه به ساحت نظری انسان (مبحث معرفت) و ساحت عملی او (مبحث فضیلت) و همچنین ارتباط او با عالم که در ذیل ارتباط او با خداوند معنی می‌یابد میسر نمی‌شود. بر این اساس عمده‌ترین مبانی نظام تربیتی اسلام از این قرار است:

۱/۱. مبانی جهان‌شناختی تربیت:

ماهیت «از اوایی» و «به سویی اوایی» داشتن جهان / نظام‌مند بودن و همبستگی جهان / هدفمندی و هدایت یافتگی جهان / ربوبیت حق در جهان / ذو مراتب بودن جهان.

۱/۲. مبانی انسان‌شناختی تربیت:

چند بعدی بودن انسان / وجود استعداد‌های فطری در انسان / وجود تفاوت‌های فردی در انسان / کرامت ذاتی و بالفعل انسان / یگانگی و اشتراک انسانها در جوهره انسانی / ظهور تدریجی شاکله شخصیتی انسان / تأثیر متقابل ظاهر و باطن انسان / تأثیر متقابل انسان و محیط / وجود محدودیت‌ها و ضعف‌های انسانی در عرصه تربیت.

۱/۳. مبانی معرفت‌شناختی تربیت:

امکان شناخت برای انسان / حصول شناخت از طریق حس، عقل و دل / آفاقی و انفسی بودن منابع معرفتی

لزوم توجه به محوریت تربیت / لزوم توجه به ارتباط ساحت‌گوناگون تربیت / ضرورت توجه به مراحل مختلف تربیت و پیوند آنها با یکدیگر / لزوم پرهیز از رویکرد ذوقی و فردی به تربیت / لزوم ارائه معیار برای ارزیابی برنامه‌های تربیتی و نتایج آن / ضرورت تخصیص درست و متناسب منابع و امکانات مالی و نیروی انسانی برای این مهم / و ...

• اهداف:

هدف کلی از تدوین نظام‌نامه تربیتی اصلاح و بهینه‌سازی تمامی فرآیندهای ورودی، میانی (آموزشی، فرهنگی، پژوهشی، رفاهی، اداری و ...) و خروجی مرکز بر اساس مبانی تعلیم و تربیت اسلامی می‌باشد.

محدودیت‌های تدوین نظام‌نامه:

با توجه به این محدودیت‌ها تا حدود زیادی می‌توان تمایز اساسی حوزه تربیت را از سایر حوزه‌ها دریافت و عمق، حساسیت و خطیر بودن آن را فهم کرد. این محدودیت‌ها به اجمال از این قرارند:

پپیچیدگی و ابهام معنا و متدهای تربیت انسان / عدم تبیین دقیق رابطه تربیت دینی با دستاوردهای بشری در تربیت علمی / عدم الگو و تجربه موفق تدوین و اجرای نظام‌نامه تربیتی (جدید بودن موضوع) / کمبود بودجه، امکانات و نیروی متخصص و کارآمد تربیتی / تنوع فرهنگ‌ها، زبان‌ها و سلاقی مخاطبین برنامه‌های تربیتی مرکز / ایده‌آل‌نگری و عدم توجه به واقعیت‌ها، شتاب‌زدگی و سطحی و جزئی‌نگری در نگرش‌ها و برنامه‌های تربیتی.

شناختی و فضیلت‌شناختی نظام‌نامه، اصول تربیت اسلامی، ساحت‌های ده‌گانه تربیت اسلامی و اهداف آنها و روش‌های عمده تربیتی»

بخش سوم: مباحث عملیاتی نظام‌نامه

این بخش شامل کلیه سیاست‌ها و خط‌مشی‌هایی می‌باشد که اتخاذ آنها می‌تواند فضای تربیتی مرکز را به شکل مطلوبی متحول سازد. این سیاست‌ها خود به دو بخش تقسیم می‌شوند:

۱. سیاست‌های فرا‌بخشی، که اختصاص به بخش خاصی از مرکز ندارد و همه موظف به رعایت آن می‌باشند.
۲. سیاست‌های بخشی، که متناسب با فعالیت‌ها و وظایف هر بخش در نظر گرفته شده است.

بخش اول: کلیات نظام‌نامه تربیتی

• بیان مسأله:

وضعیت موجود تربیت در جامعه به طور عام و در مرکز به طور خاص، گویای آن است که تاکنون «تربیت» در حاشیه و نگاه به آن نگاه غیر سیستمی و فردی بوده است. نظام‌نامه تربیتی بر محور اهمیت و ضرورت رویکرد سیستمی و مجموعه‌ای و در مسیر به صحنه آوردن و در متن قرار دادن «تربیت» تدوین شده و سامان یافته است.

• ویژگی‌های نظام‌نامه مطلوب:

وضوح / فراگیری / عمق و انسجام مباحث / عینی و قابل اجرا بودن / سازگاری آن با اهداف کلی و کلان مرکز / ...

ای ذیل

Created with

 nitro PDF professional

download the free trial online at nitropdf.com/professional

۱/۴. مبانی فضیلت شناختی تربیت:

ریشه داشتن فضیلت در وجدان الهی انسان / مبنا بودن خداشناسی در تمام فضیلت‌های اخلاقی / شرط بودن بینش و نیت مؤمنانه در تحقق فضیلت.

۴ اصول تربیت

اصول تربیتی بر آن دسته از گزاره‌هایی اطلاق می‌گردد که در قالب قواعد و بایدها و نبایدهای هنجاری، راهنمای فرآیند، برنامه‌ها و فعالیت‌های تربیتی می‌باشند.

• مهم‌ترین اصول تربیت اسلامی

خداحوری / تعبدمداری / آخرت‌گرایی و زهد در عین بهره‌گیری از دنیا / فطرت‌گرایی (مشتمل بر ۴ حقیقت جویی ۴ فضیلت‌مداری ۳ جمال‌گرایی ۴ جمع‌گرایی ۵ توجه به نوآوری و خلاقیت) جامع‌نگری و اعتدال / توجه به کرامت انسان / توجه به آزادی و حق انتخاب انسان / توجه به تفاوت‌های فردی / اهتمام به تفکر و خردورزی / اهتمام به خیر خواهی و عدالت‌جویی / اهتمام به اصلاح شرایط و محیط / رفق و مدارا / تدریج / استمرار و مداومت / سرعت و سبقت در خیرات / محبت‌محوری و احسان‌گرایی / اهتمام به حفظ هویت دینی و مصونیت فردی / اهتمام به آراستگی ظاهر و هماهنگی آن با باطن.

۴ روش‌های تربیت

روش‌های تربیتی مکانیزم‌ها و فعالیت‌های ایجاد تغییر رفتار و خصوصیات شخصیت، در مرتبه هستند که در فرآیند تربیت به کار می‌آید. این خصوصیات در

تربیت اسلامی، روش‌ها با مبانی، اهداف و اصول تربیتی ارتباط وثیق و ناگسستنی دارد. در ذیل، متناسب با گروه‌های تربیتی دفتر مطالعات، تنها به روش‌های چهار ساحت تربیتی اشاره می‌شود:

۳/۱. روش‌های تربیت اعتقادی

برانگیختن روحیه تفکر در باب آیات آفاقی / تأمل در تاریخ و سرنوشت اقوام و انسانهای صالح و فاسد (مؤمنان و مکذبان) / زمینه‌سازی جهت بازگشت به فطرت پاک و زلال انسانی (رجعت و توجه به آیات انفسی).

۳/۲. روش‌های تربیت اخلاقی

تزکیه / مراقبه / محاسبه نفس / تلقین / ریاضت و مخالفت با نفس / تمرین و تکرار / معاشرت با نیکان / ایجاد عادات پسندیده / موعظه حسنه و جدال احسن / خوش خلقی، خوش رویی و خوش رفتاری.

۳/۳. روش‌های تربیت اجتماعی و سیاسی

آشناسازی با حوادث و تحولات سیاسی / مشارکت بخشی / زمینه‌سازی برای فعالیت‌های گروهی و جمعی (از قبیل: وفای به عهد و پیمان، احسان و انفاق، تحمل مخالف) آشناسازی با مهارت‌های اجتماعی و سیاسی / آشناسازی با روش‌های رقبای سیاسی / آشناسازی نسبت به فعالیت‌های رسانه‌های جمعی / زمینه‌سازی جهت توسعه ارتباط، گفتگو، مناظره، همفکری، مشاوره و اختلاط بین ملت‌ها / ایجاد حساسیت نسبت به مصالح امت اسلامی، وحدت و سرنوشت مسلمانان.

۳/۴. روش‌های تربیت خانوادگی

اعطاء دانش پیرامون روانشناسی زن و مرد و زمینه‌سازی جهت توجه و قبول این تفاوتها / شناخت و پذیرش نقش و جایگاه

اعضاء خانواده / زمینه‌سازی جهت رفع نیازهای متقابل / شناخت و رعایت حقوق طرفین / آسیب‌زدایی از روابط متقابل خانواده آگاهی بخشی نسبت به اهمیت و جایگاه خانواده / توجه دادن به ضرورت تربیت فرزندان.

سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها

مباحث عملیاتی و اجرایی نظامنامه متأثر از مباحث نظری آن و با لحاظ مأموریت و ظرفیت‌های مرکز جهانی علوم اسلامی، سیاست‌ها و خط‌مشی‌های اجرایی فعالیت‌ها و برنامه‌های تربیتی در بخش‌های مختلف مرکز را در حوزه تربیت اسلامی تبیین می‌کند.

۴ سیاست‌های فرا بخشی (که ناظر به همه بخش‌های مرکز می‌باشند):

۱/۱. توجه و تاکید بر جایگاه تربیت و دمیدن روح تربیت دینی در ارکان و عناصر مرکز جهانی به عنوان رسالت اصلی مرکز با توجه به تاثیر آن در سایر رسالت‌های مرکز؛

۱/۲. ایجاد رویکرد سیستمی به عرصه تربیت در بخش‌های مختلف مرکز؛

۱/۳. بهره‌مندی از اصالت‌های دینی و سنت‌های اخلاقی حوزه و ترمیم و بالندگی آن‌ها در همه قلمروهای مرکز؛

۱/۴. صیانت از کرامت انسانی فراگیران؛

۱/۵. ایجاد ارتباط عاطفی و فضای اعتماد و احترام متقابل مسئولین و طلاب؛

۱/۶. رعایت حسن خلق و ادب اسلامی و اصلاح مواجهه سیستم در ارتباطات و تعاملات انسانی؛

۱/۷. گسترش شادابی و نشاط فردی و سازمانی؛

۱/۸. حاکمیت عدالت در جهت گیری‌های سازمانی و رعایت اعتدال در تعاملات سازمانی (توزیع بودجه، نیرو و امکانات و...);

۱/۹. تأکید بر مشترکات اسلامی، وحدت، تقریب و تعامل فکری بین مذاهب اسلامی و ادیان، ضمن تأکید در جهت گسترش و تعمیق معارف و محبت اهل‌البت؛

۱/۱۰. اهتمام به مشارکت بخشی طلاب در برنامه‌ها، فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌های مرکز.

۴. اهم سیاست‌های بخشی:

سیاست‌های پذیرشی:

۱/۱. حرکت به سمت نخبه‌گرایی

۱/۲. متناسب ساختن میزان پذیرش با ظرفیت‌ها و امکانات موجود مرکز؛

۱/۳. توجه به اصول تربیتی در فرآیند پذیرش

۱/۴. تأکید بر ابزارها و روش‌های نوین در امر پذیرش.

سیاست‌های پشتیبانی و منابع انسانی:

۲/۱. لزوم توجه به تأمین نیازهای اولیه متریان (اعم از نیازهای معیشتی و امنیت اجتماعی) در راستای رفع موانع توجه آن‌ها به مسائل تربیتی خویش؛

۲/۲. توجه به امنیت شغلی و اصلاح وضعیت معیشتی کارکنان و اساتید مرکز؛

۲/۳. تأکید بر جذب نیروهای کیفی با صلاحیت‌های تربیتی و

۲/۴. ارتقاء سطح علمی و عملی نیروهای موجود مرکز به ویژه

در عرصه آشنایی با روش‌ها و شیوه‌های تربیتی از طریق آموزشها، کارگاه‌های عملی و ...؛

۲/۵. تقویت سیستم ارزشیابی و بهره‌گیری از روش‌های تشویق و تنبیه

سیاست‌های آموزشی:

۳/۱. توجه به رسالت‌های حوزوی و دینی در برنامه‌های آموزشی؛

۳/۲. حفظ و ارتقای ملاک‌های اخلاقی و تربیتی در سطوح مختلف آموزشی

۳/۳. تأکید بر جذب و گزینش اساتید شایسته و متخلق؛

۳/۴. ایجاد فرصت و فضای لازم برای برنامه‌ها تربیتی؛

۳/۵. توجه به جهت‌دهی طلاب در راستای گسترش دین و تبلیغ آن در دنیای کنونی.

سیاست‌های فرهنگی تربیتی

۴/۱. اصالت دادن به تربیت فعال (افزایش و تعمیق نقش مربی) در مقابل تربیت منفعل در برنامه‌های فرهنگی تربیتی؛

۴/۲. توجه ویژه به تربیت اخلاقی و معنوی همراه با سایر ابعاد شخصیتی متریان (تعادل‌گرایی)؛

۴/۳. اصالت دادن به حقیقت‌گرایی و کیفیت در تربیت اخلاقی و معنوی همراه با آراسته‌سازی مربی به ظواهر دینی؛

۴/۴. اصالت دادن به شیوه‌های عمل و محبت‌انگیز (حب‌الهی و انسان دوستی) در کنار سایر روش‌های متداول تربیتی؛

۴/۵. اولویت جذب بر دفع و تقدم پیشگیری بر درمان در آسیب‌های تربیتی و روحی؛

۴/۶. اهتمام به ارتقاء دانش، بینش و قدرت تحلیلی سیاسی طلاب و خانواده‌ها

۴/۷. اهتمام به تأمین سلامت جسمی و نشاط روحی و غنی‌بخشی به اوقات فراغت طلاب و خانواده‌ها؛

۴/۸. توجه ویژه به تقویت روحیه جمعی در فعالیت‌های فرهنگی و توسعه آموزش‌های کاربردی و مهارت‌های فرهنگی و توسعه

حیطه‌ها و فعالیت‌های مشاوره‌ای؛

۴/۹. اهتمام به قداست نهاد خانواده

سیاست‌های پژوهشی

۵/۱. توجه به نیازهای فرهنگی تربیتی در حوزه پژوهشی؛

۵/۲. اهتمام به اخلاق پژوهشی، انصاف و روحیه علمی در مواجهه با دیدگاه‌ها و آراء مختلف؛

۵/۳. تأکید و اهتمام ویژه بر خلاقیت و نوآوری در امور پژوهشی؛

۵/۴. پرهیز از شخصیت‌زدگی و فراهم آوردن بستر مناسب جهت نقد آراء در دایره انصاف و اهتمام به مباحث آراء مختلف؛

۵/۵. تأکید بر اجتهاد پویا و دخالت دادن عنصر زمان و مکان در امور اجتهاد ضمن تحفظ بر سنت‌های سلف و اجتهاد

جواهری.

سیاست‌های ارتباطی و اطلاع‌رسانی

۶/۱. توجه به ارتباطات روزافزون فرهنگ جهانی، تحولات و وسایل دنیای کنونی و تأکید بر توسعه ارتباط بین‌الملل

اسلامی؛

۶/۲. تأکید بر اصول و ارزش‌های اسلامی در تبادلات فرهنگی و بین‌الملل اسلامی؛